

NEDEN KAMERAYA ÇEKİYORSUNUZ BAYIM?

Adını George Orwell'in bir makalesinden alan **To Shoot an Elephant**, Gazze Şeridi'nde Aralık 2008-Ocak 2009 arasında yaşanan ve aslında bugün hâlâ devam eden vahşeti birinci elden aktaran, son derece etkileyici bir belgesel.

■ SONAY BAN

George Orwell 1948 yılında New Writing dergisinde yayımlanan 'Shooting an Elephant' adlı makalesinde, İngiliz mandası Burma'daki bir polisin "imparatorluğun her türlü kirliliğini yakın plandan görebilmesinin" sıkıntısını ilk ağızdan ona söyletir ve inanılan odur ki, bu polis aslında kendisidir. Bir fili vurması istendiğinde (ve o bunu yapmak istemediğinde), kendisini izleyen gürüha bakarak bu eylemi yapması gerektiğine kanaat getirmekten başka bir çare gelmez aklına çünkü Hindistan'daki bu "beyaz adam"a tanıklık edenlerin beklediğinin bu olduğunu bilir.

Adı Orwell'in eserinden esinle konulan *To Shoot an Elephant*¹, bir çocuğun sorduğu ve yazının başlığına taşıdığı soruya, "tanıklık etmek ve bunu insanlara iletmek için" cevabını vermesiyle, öncülü esere eklenen bir belgesel. Alberto Arce ve Mohammad Rujailah'ın ortak yapımı olan film, 27 Aralık

2008 ile 16 Ocak 2009 arasında Gazze Şeridi'nde yaşanan vahşeti² ilk elden aktarmayı amaçlıyor ve bunu vurucu bir şekilde; yaşananları adım adım takip ederek, kaydedilen insanlar istemedikçe de kaydı kesmeden yapıyor. 20 Aralık'ta başlayan kuşatma ve sivil halkı bombalama eylemleri sırasında Uluslararası Dayanışma Hareketi (International Solidarity Movement) üyesi aktivistler, İsrail'in ambargosuna karşı Özgür Gazze Hareketi (The Free Gaza Movement) çerçevesinde Gazze'ye ulaşarak; bir yandan Filistin Kızılayı'na bağlı sağlık ekipleriyle birlikte yaralananlara ambulanslarla müdahale etmeye çalışırken diğer yandan da yaşananları dünyaya iletmeye çalışıyor. 1948'de Nakba'da bile insanların böylesine vahşice katledilmediğini söyleyen halkın ise yerlerinden edilirken ellerinden gelen iki şey var: biri olayları sineye çekmeyip İsrail devletine varolduklarını, ne

olursa olsun yaşamaya devam edeceklerini göstermek, diğeri tüm dünyaya "bizi görmemiz için daha kaç kişinin öldürülmesi gerekiyor?" sorusunu en açık şekilde sormak. Belgeselin yönetmenleri de, gündelik hayatlarında yaşadıkları vahşeti içselleştirip soğukkanlılıkla hareket ederken seslerini duyuracak bu kaydın durmaması için çabalayan masum sivil halkı görünür kılmaya ve yaşananları tüm çıplaklığıyla resmetmeye uğraşiyor. Bu süreçte her an sağlık ekibinden veya film ekibinden birinin bombalamalarla ölmesi olası; çünkü hastaneleri ya da evlerinin önünde oynayan küçük çocukları göz kırpmadan hedef alan İsrail devletinin saldırısına ve zulmüne onlar da maruz kalıyorlar ve bu durum filmin çekimi sırasında da bu yazının yazıldığı ve yayımlanacağı sırada da tüm şiddetiyle devam ediyor.

To Shoot an Elephant izlenmesi çok zor bir belgesel. Katliamın içine doğmuş, şiddet ve nefretle üzerlerine bomba yağdırılan ve yitip giden bir çocukluğu yaşayamadan ölen masum bireylerin geride bıraktıkları ailelerinin feryatlarını dinlemek; yaralı insanları kurtarmak için koştururken yaralanan sağlık görevlilerinin işlerini yapmaya devam etmelerini izlemek; üzerlerine fosfor yağdırılan ve diri diri yakılarak öldürülen insanların çaresizce evlerini terk ederek sığınak arayışlarına şahit olmak; uluslararası kuruluşlardan alınan yardımların bulunduğu deponun vurulmasına ve Gazzelilerin bütün ihtiyaçlarının gözlerinin önünde yok olmasına seyirci kalmak; insanların "öleceğimi biliyorum" ya da "ölümümüzü bekliyoruz, Allah'tan başka kimsemiz yok" demelerine perdenin diğer tarafından isyan etmek biz seyirciler için kolay değil, çok zor. Bununla birlikte birincil amacı yaşananlara seyirci kalmamızı sağlamak olan bu belgeseli izledikten sonra; dünyada yaşanan her türlü vahşete ve zulme karşı yapabileceklerimiz üzerine kafa yorup tarafımızı belirlememiz ve "bir şeyler yapmaya" en azından gayret etmemiz, insaniyet denen kavramı yaşatabilme mücadelesine katkıda bulunmak için atacağımız ilk adım olabilir. Zor ama hâlâ umut var.

notlar:

¹ 'Creative Commons' lisanslı filmin bütünü youtube'dan İngilizce altyazılı izlemek mümkün. Filmin websitesi: <http://toshootanelephant.com>

² Bu vahşetin uluslararası camiadaki ismi 'Operation Cast Lead' dir ve Türkçe kaynaklarda 'Dökme Kurşun Operasyonu' olarak kullanılmaktadır.

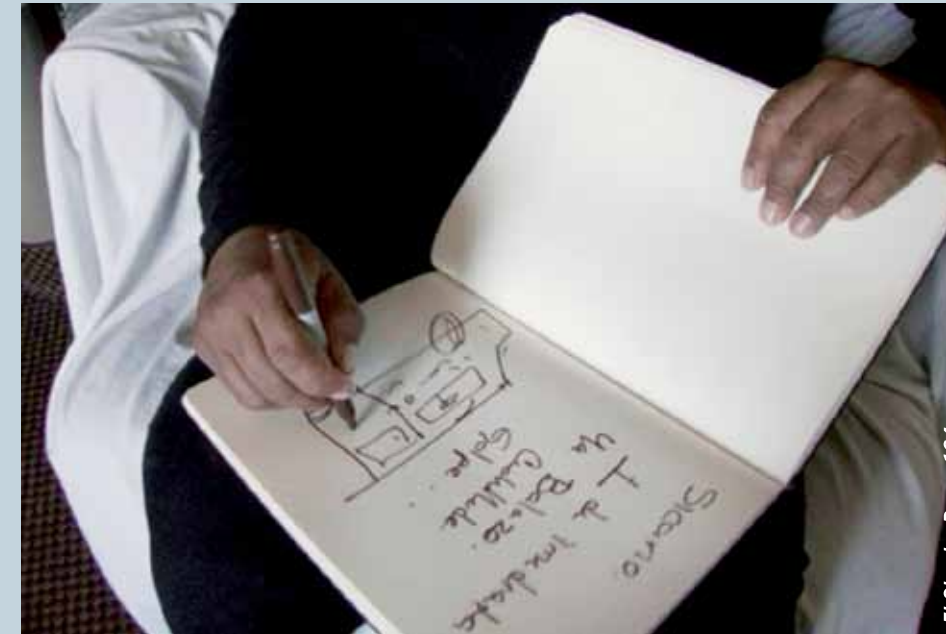

LONDRA POSTASI

■ ALISA LEBOW

Londra Uluslararası Belgesel Festivali'nin (LIDF) dört yıllık yanlış başlangıcından sonra, ki kanımca bir türlü kalkışa geçemedi, Londra nihayet gurur duyabileceği bir belgesel film festivaline kavuştu. Açılışını Haziran ayında yapan Açık Şehir Londra Belgesel Film Festivali (www.open-citylondon.com) tüm doğru noktalara parmak basmış gibi görünüyor: Güçlü bir uluslararası belgesel seçkisi, ilginç bölümler ('Suç ve Ceza', 'Saplantılar', 'Tarla ve Fabrika', 'Bilimkurgular' gibi), makul bilet fiyatları ve (insafsız yağmura rağmen) heyecanlı bir festival atmosferi sağlayan University College London'ın merkezî konumu. Festival organizatörleri aynı zamanda RAI Uluslararası Etnografik Film Festivali'nin de arkasındaki isimlerden, ancak artık Londra'nın etnografik kaygıların ötesine geçen bir belgesel festivalini hak ettiğine karar vermişler. Ne yalnızca endüstriye hizmet eden (Sheffield Belgesel Film Festivali bunu layıkıyla yapıyor) ne de belgesele ve izleyicisine ayak uyduramayan bir programcının heyhelelerine tutsak olan bir festival (nitekim LIDF bu dertten muzdaripti).

Açık Şehir, Çek Cumhuriyeti'ndeki Jihlava Uluslararası Belgesel Festivali örnek alınarak düzenlenmiş. Jihlava Festivali'ni iyi bilen Açık Şehir festival direktörü Michael Stewart'a göre, Jihlava, çağdaş belgeselde estetik ve politik kaygıları dengelemeyi başaran ve belgeselin sunabileceğinin en iyilerini izleyiciye sunan bir festival. Jihlava'yla

olan bağlantısı nedeniyle Açık Şehir'de güçlü bir Doğu Avrupa seçkisi vardı. Bu da bu yılki seçkinin en beğendiğim yanlarından olmasa da, oldukça ilginçti.

Enerjisini pedal gücünden alan açık hava gösterimleri (gönüllüler kendi bisikletlerini Magnificent Revolution'ın pedal gücüyle çalışan jeneratörlerine bağlayıp gösterim süresince pedal çevireceklerdi www.magnificentrevolution.org) festival boyunca her gece yağmur nedeniyle iptal olsa da, diğer gösterimlere (çok şükür hepsi iç mekânda) katılım yüksekti. Festival sonunda karma bir jüri tarafından çeşitli filmlere ödüller verildi. Bu ödüllerden bazıları pek aklıma yatmadı ama 'En İyi Film' ödülünü alan Gianfranco Rosi imzalı *El Sicario: Room 164* (ABD, 2010), yıl boyunca

izlediğim en iyi belgesellerden biriydi. Meksikalı uyuşturucu tacirlerinin kiralık katilliklerinden emekli, kafasında siyah bir çarşafı yalın bir motel odasında oturan bir adamla yapılan tek bir mülakata dayalı bir filmin böylesine sürükleyici bir dram haline geleceğini, hatta insanı kendi ahlak anlayışıyla hesaplaşmak zorunda bırakacağını kim tahmin ederdi ki? Bu hayat dolu ve ifade gücü yüksek uzman katille yaşanan etkileyici karşılaşma, insanın aklından kolay silinmeyecek cinsten.

El Sicario festivalde izlediğim tek akılda kalıcı film olsaydı bile, sırf bu filme dikkatimi çektiği için festivale övgüler yağdırırdım. Ama başka birçok mükemmel film daha izledim. Bu filmlerden bazıları dünya çapında belgesel festivallerini dolaşıyor; mesela Lisa Poitra'nın Bin Ladin'in şoförü hakkındaki filmi *The Oath* (ABD, 2010), ya da tek bir adamın gözetim toplumundan kurtulmak için verdiği çabayı anlatan, David Bond ve Melinda McDougall imzalı *Erasing David* (İngiltere, 2010) gibi. Ama beni hem daha çok şaşırtan hem de bir anlamda daha tatminkâr olan başka filmler de vardı. Örneğin Claudine Bories ile Patrice Chagnard'ın sığınmacıları konu alan gözlemci belgeseli *The Arrivals* (Fransa, 2009) veya Jerry Rothwell'in yönettiği, hepsi aynı anonim sperm başıçısından dünyaya gelen çocuklar hakkındaki şaşırtıcı derecede eğlenceli *Donor Unknown* (İngiltere, 2010) gibi. Festivalin Ortadoğu, Asya ve Afrika'dan da filmlerin katılımıyla daha da çeşitlendiğini görmek güzel olur; ama neticede bu harika bir başlangıç oldu.

(Çeviren: **Lisya Yafet**)